

Biologisch Dynamisch imkeren anno 2004

Wim van Grasstek, Werkgroep BD Bijenteelt

Welke impuls ligt ten grondslag aan deze wijze van imkeren? Laat ik u het volgende antwoord geven: het BD imkeren is voor mij de enige manier om naar het heden te kijken en de immen (bijen) te behouden voor de mensheid. Ik zal in dit overzicht telkens over immen spreken in plaats van bijen, omdat dit woord meer inhoud geeft aan de totaliteit van het wezen van het bijenvolk.

Zo'n 25 jaar geleden heb ik mijn eerste zwerm gekregen in een korf en van deze ene zwerm stamt mijn huidige stal immen af, die zo schommelt tussen de 35 en 60 volken. Eind jaren '80 had men het in de Biologische Dynamische (BD) bijenteelt al over natuurlijk imkeren en mijn interesse was gewekt. Hoezo natuurlijk imkeren? Dat doet toch elke imker. Maar helaas moest ik constateren dat het tegenovergestelde waar was. Alle beleving en waarden die zo belangrijk zijn voor een gezonde en vitale imme werden en worden met voeten getreden. Al lang voor de komst van de varroamijt en de verarming van de drachtgebieden was er een teruggang in de vitaliteit van de immen. Ik zal u hiervan een paar voorbeelden noemen waar ik later nog op terug zal komen.

Ten eerste, het gebruik van kunstraat dat een zegen leek maar echter grote gevolgen heeft voor de imme als zodanig. Zeker als tevens de natuurlijke afstand tussen de raten ook nog geweld wordt aangedaan door een grotere tussenruimte.

Ten tweede, dat de jonge moeder niet meer in haar eigen volk opgroeit en vaak kunstmatig bevrucht toch volwaardig door de mens wordt bevonden; de imme oordeelt echter anders.

Ten derde, dat alle honing van de imme wordt weggenomen en deze er een surrogaat voor terugkrijgt. Ook het verenigen voor de winter is een regelrechte ramp voor een goede winterzit.

Als laatste is er de verbinding die elke imker met zijn immen moet aangaan. Hierin ligt een heel grote betekenis en toekomst voor de huidige imkervader/-moeder.

Terug naar de kunstraat. Het leek een prachtige vondst en er is ontegenzeggelijk heel veel bekend geworden door van de vaste bouw (korf) op de mobielbouw (kast) over te gaan. We hebben dus veel geleerd en kunstraat is gemakkelijk in gebruik, maar dat wil echter niet zeggen dat recht wordt gedaan aan de

immen. Door gebruik te maken van kunstraat kan men immers naar hartelust en eigen inzicht raten wisselen waar men maar wil. Echter, elke imme bouwt haar eigen skelet (de raten) van een lichaamseigen substantie n.l. de was, en iedere imme heeft haar eigen vorm en bouwt in een eigen ritme en naar behoefte. Deze vorm, die eenheid, daar moet men vanaf blijven, althans niet de raten wisselen naar willekeur. Laat ze op hun eigen plek.

Skeletbouw

Als je de imme als een eenheid ziet, als een geheel met een skelet (de raten), begrijp je wat het tweeweg brengt, als je de ramen willekeurig of met een bepaald (imkers-)doel rangschikt: het is manipuleren met de wil en de geest van de imme.

Dat daarnaast ook de natuurlijke bijenafstand niet ter harte wordt genomen, is des te kwalijker: de enige juiste afstand tussen de raten is hun eigen afstand n.l. 35 mm hart op hart van de ramen en niet de in de hedendaagse Nederlandse imkerij gebruikte 38,5 mm hart op hart. Het is een erg bij-onvriendelijke afstand. Denkt u alleen maar eens aan het warmteverlies (of beheersing) dat zeer snel optreedt bij plotselinge koude of storing. Bij de natuurlijke bijenafstand sluiten de bijen de straat af, ze zitten met de ruggen tegen elkaar, bij de grotere bijenafstand moet er nog een 3de bij tussen om de warmte vast te houden. Dit is zo'n 30% van het aantal bijen. Dan hoeft ik u verder niet te vertellen wat dit betekent voor de voorjaars-ontwikkeling en de beheersing van de varroamijt, die immers gebaat is bij een minder goede warmtehuishouding. Gebruikt men dan in het voorjaar ook nog de methode om het volk ruimte te geven door middel van een bak boven het volk te plaatsen in plaats van eronder, dan mag men zich er ook niet over verbazen dat er immen zijn die zich verweren, die steken. Op

De ontwikkeling van de strokast. Foto's: W. van Grasstek.

deze volken zou men eigenlijk zuinig moeten zijn, die bezitten nog een stukje eigenheid. De imme moet haar lichaamsvorm (ruimte) kunnen beheersen en bewaren, dit gaat alleen als ze van boven naar beneden kan bouwen en niet onder stress gestuurd wordt. Ook in de ontwikkeling naar de zwermperiode toe heeft elke imme haar eigen ritme en moment. Ook hier geldt de wet van het geheel, dus met darren, die in elke imme naar eigen behoefte worden verzorgd. Dat kan alleen in natuurbouw. Ik geef de imme de ruimte voor darrenraat, omdat de darren in deze periode eigenlijk de huid van de imme vormen en de aanmaak tevens de barometer is voor een harmonisch organisch geheel. Als de immen onder deze omstandigheden naar het zwermen kunnen groeien, ontstaat er toch iets heel anders dan wanneer de imme op een haar volslagen verkeerd moment tot een splitsing wordt gedwongen.

348

De zwerm

De zwerm (= de geboorte van een imme) draagt een koningin met zich mee die geboren is in een eigen lichaam (raat) uit een eigen cel (baarmoeder). Zij bezit een kwaliteit, een vuur en licht waarmee de bijen zich verbonden voelen. Dit uit zich nog sterker als de zwerm wordt gehuisvest in een open ruimte (korf, kast) met raampjes zonder kunstraat. Daar de kunstraat de zwermtros in schijven deelt, wat de communicatie binnen de tros aanzienlijk beïnvloedt. Wij kunnen hierbij met onze hedendaagse methode van redcellen en kunstzwermen niet in de buurt komen, laat staan het evenaren. Het is al heel lang bekend, dat zwermen een veel betere start maken dan afleggers of vegers. Deze missen het vuur, de verbondenheid met de

Lokkorven om zwermen te vangen voor gebruik in eigen bijenstand.

koningin. Die komt bij vegers en afleggers veel later tot stand, pas als de koningin door haar eigen broed in alle stadia is omringd. Dat men kan profiteren van de mogelijkheden die de natuurlijk zwermende imme biedt, zien we ook in het geval van het invoeren van vreemde, vaak KI-bevruchte moeren met de meest prestigieuze kwaliteiten. Het blijft een hachelijke onderneming om een volslagen vreemd element in het bijenlichaam in te voeren. Die moeder kan niet de verbinding aangaan met het lichaam van de imme, ze blijft een vreemd orgaan dat wordt afgestoten. We moeten immers ook kunstgrepen toepassen om haar te kunnen invoeren. Men ziet dan ook vaak dat de imme zelf voor een stille moerwisseling zorgt, met alle gevolgen van dien.

Van vitaal belang is tevens dat er het gehele jaar honing in de immen blijft, zeker nu er in veel gebieden grote drachtpauzes zijn en er tussen de hoofddrachten van voorjaar en linde vaak gevoerd moet worden, omdat men er alle honing vanaf heeft gehaald of doordat de natuur onvoldoende de nectar kon laten stromen.

Honing is niet alleen voedsel

De honing is voor de imme een hoogwaardig product, niet alleen als voedsel, het is tevens de bron voor kracht en vorm binnen de imme. Parallel aan het ritme van de seizoenen heeft ieder jaargetijde zijn eigen kwaliteit. Honing en stuifmeel zijn ook een deel van het geheugen, de herinnering aan de omgeving waarin de immen volledig zijn ingebed. De imme is een zonnedier, samen met de bloem reikt zij zo ver mogelijk omhoog richting de zon. Dat is haar gebied waar zij haar voedsel verzamelt. Dit in tegenstelling tot de suikers die wij voeren. Die hebben met de aarde te maken en hebben als zodanig geen binding met de immen. Ze vormen, zoals wij ze aan de immen voeren, een dode stof. Dit kunnen we nooit oneindig volhouden, de immen zullen uit elkaar vallen, ze kunnen zich niet meer in de vorm houden en sterven. Het is bijzonder dat Rudolf Steiner

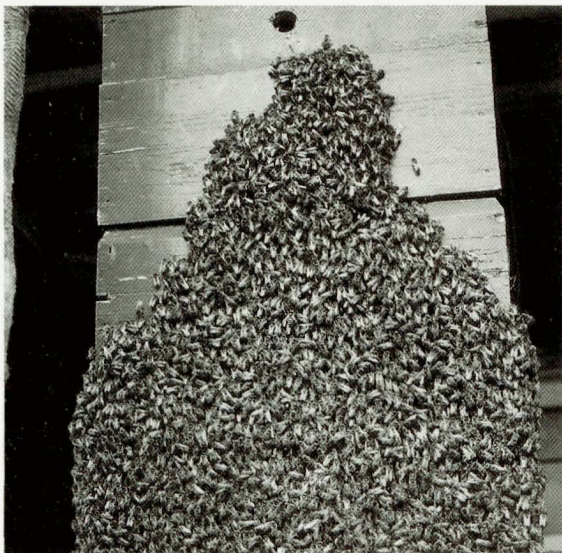

Foto gemaakt één of twee dagen voordat de zwerm afkwam.

al zo'n honderd jaar geleden waarschuwde voor dit verschijnsel.

Het verenigen van volken

Het samenvoegen van twee immen voor de inwintering is ook een zware belasting. U kunt dan wel zeggen: er is maar één koningin, wat waar is, maar toch is zij voor de helft van de imme een vreemd orgaan, waarmee die helft zich niet verbonden voelt en op grond daarvan voor veel onrust tijdens de winterzit zorgt. Pas in het voorjaar met het ontstaan van een nieuw broednest zal het evenwicht weer kunnen worden hersteld: langzaam sterven de oude bijen en omringt de koningin zich met haar eigen broed om weer imme te worden. Tot slot de verbinding die elke imker met zijn of haar immen moet aangaan. Elke imme heeft haar eigen karakter waarmee in harmonie moet worden omgegaan. Jezelf inleven in de imme is belangrijk. Deze vaardigheid moeten we ontwikkelen of verder ontwikkelen; niet alleen het verstand maar ook heel het hart moet erbij worden betrokken. De imme is alleen te benaderen als totaliteit, als geheel. Als we dat voor ogen houden ontstaat er vanzelf een andere sfeer, een ander gebied, waarin we de dingen anders gaan

benaderen. Een voorbeeld zou het volgende kunnen zijn: u heeft vast wel eens gehoord dat na het sterven van een imker, hoewel het de immen was aangezegd, deze immen toch in het volgende seizoen stierven. De oorzaak hiervan moet mede worden gezocht in het feit dat de opvolger niet of onvoldoende de verbinding kon maken met de immen.

Mocht uw interesse zijn gewekt, inlichtingen bij: Werkgroep BD Bijenteelt, p/a Wim van Grasstek, Kloosterpad 4, 6871 CS Renkum, 0317-31 71 80. De werkgroep verzorgt lezingen en cursussen biologische dynamische bijenteelt o.a. over bovenstaande thema's. Eenmaal per jaar is er een BD-imkerdag in Zeist, in 2005 zal deze gehouden worden op 12 maart. In een volgend nummer hierover meer.

Literatuur

De Bijen, Rudolf Steiner. Alleen nog antiquarisch verkrijgbaar. Hernieuwde uitgave mogelijk op de BD-imkerdag.
Natuur en wezen van de Honingbij, Iwer Thor Lorenzen, eveneens te verkrijgen op de BD-imkerdag.
Lezingenbundels van voorgaande imkerdagen, samengesteld door A.P.H. Muller.

349

bijen

FOTO VAN DE MAAND

Dhr. J. Groenink uit Steenwijk met zijn kleinzoon met een pasgescapte zwerm. (De kleinzoon van dhr. J. Groenink bij de bijenstal van opa.)